

Historie psychiatrie

Pojem **psychiatrie**, složený ze slov duše (*psyche*) a lékař (*iátrós*), byl poprvé použitý německým lékařem Johannem Christianem Reilem v roce 1808, ale psychiatrické nemoci dnešního chápání jsou jedny z vůbec prvně popsanych nemocí.

Vývoj psychiatrie v jednotlivých epochách

Starověk

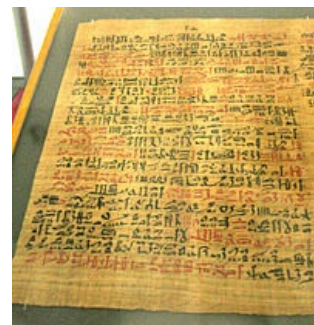
Tehdejší řešení problémů bylo velmi úzce spjato s filosofií a náboženstvím (proto termín „duševní poruchy“).

- *Ebersův papyrus* – 1550 př. n. l., jeden z nejstarších lékařských dokumentů, popisuje deprese.
- *Bible* – např. král Saul (11. st. př. n. l.) měl deprese, bipolární poruchu a je první popsána muzikoterapie (David hraje na lyru)^[1].

Antika

Vysvětlení duševních poruchy se zaměřovalo na organický původ.

- *Hippokrates*
 - tvrdil, že duševní nemoci vznikají poruchou mozku, hledal anatomické příčiny, vliv nerovnováhy tělesných tekutin;
 - traktát „O božské nemoci“ – navzdory dosavadnímu smýšlení o nemocích píše, že epilepsie nemá nadpřirozené příčiny.
- *Galén* – tvrdil, že duševní onemocnění mohou být způsobena přímým poškozením mozku nebo odpovědí na poškození jiné části těla.

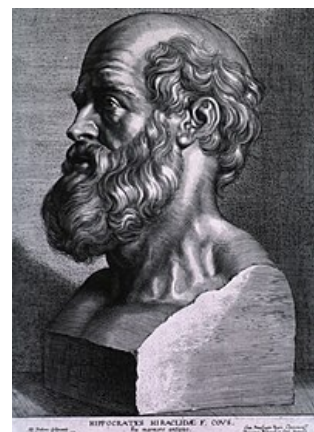

Ebersův papyrus

Středověk

Po pádu říše římské nastal na území Evropy úpadek humanity a vědy. Jistý vliv měl i nástup křesťanství a jeho postoj ke světu jako dokonalému Božímu dílu, které není třeba studovat. V arabském světě, kde od 9. století vznikaly zařízení pro duševně nemocné, se věnoval psychiatrii hlavně Avicenna.

- *Codex Theodosianus* (*Theodosiův kodex*, 438 n. l.) – odsuzuje magii, navrhuje trestání posedlých, čarodějnic a kouzelníků, duševními poruchami se zabývá démonologie;
- 1247 – založení Betlémské královské nemocnice, prvního zařízení pro duševně nemocné v Evropě^[2]
- 1486 – Vydání „*Malleus maleficarum*“ (Kladivo na čarodějnice) – dílo obhajující hony na čarodějnice (často tak byly označovány právě psychicky nemocné ženy).

Hippokrates

Novověk

V průběhu renesance byli duševně nemocní označováni inkvizicí jako "posedlí ďáblem" a následně pronásledováni, mučeni a upalováni. Někteří myslitelé se však pokoušeli o změnu přístupu (Thomas Moore, F. Bacon, ...).

- **Johann Weyer** (16. stol.) — lékař, který jako první vystoupil proti pronásledování čarodějnic, sepsal dílo *De prestigiis daemonum*; jedná se o **první psychiatrickou revoluci**^[1].
- 1755 – Marie Terezie zrušila zákon o čarodějnictví (i přesto došlo v 19. století k několika upálením).

Osvícenství přineslo skutečnou reformu péče o psychiku, byly zakládány psychiatrické nemocnice, zkoumány teorie příčin chorob atd.

- 1784 – zřízení "Narrenturmu" (věže bláznů), prvního zvláštního oddělení pro duševně nemocné v Rakousku-Uhersku (Vídeň).
- 1790 – založena dnešní VFN společně s ústavem pro duševně choré (*Custodiae mente captorum*), německy „Tollhaus“ (blázinec)
- **Philippe Pinel** (18. stol.) — přetvořil vězení Bicêtre a vězení Salpêtrière v léčebny duševně chorých se skutečnou péčí (psychoterapie, psychodrama, režimová terapie), období tzv. **druhé psychiatrické revoluce**^[1].

19. století

- Od r. 1821 vyučováno „chorobomyslnictví“.
- Později přesunuto do augustiniánského kláštera u kostela sv. Kateřiny – Ústav pro choromyslné království českého.

20. století

- Baden-Baden — skupina psychiatrů rozvíjela popisy a terminologii^[1].
- Nobelova cena za malarioterapii progresivní paralýzy — Julius Wagner von Jauregg^[1].
- Nobelova cena za leukotomie — Egas Moniz^[1].
- Objevení elektrokonvulze a zavedení do praxe — Lucio Bini a Ugo Cerletti
- 1952 — úspěšné použití chlorpromazinu u psychotických pacientů, původně vyvíjeného jako antihistaminikum
- Rozvoj psychiatrie s osvětlením molekulárních mechanismů, zobrazovacích metod a genetických podkladů chorob — **třetí psychiatrická revoluce**^[1].
- V období nacistické a komunistické nadvlády, i za cenu zkreslené či akcentované diagnózy, psychiatrie „zachraňovala“ politické oběti režimu (radši z nich udělala na oko postižené, než aby museli být podrobeni výkonu trestu).
- Dopad **komunismu** na psychiatrii u nás:
 - zdůraznění Pavlova učení při teorii vzniku všech psychických poruch;
 - biologické zaměření, omezení integrace s psychoterapií.

Směry psychiatrie

Biologický

- Neurovědecký, spíše neurologie (1861 – Brocovy arey apod.).
- *Emil Kraepelin* – přednosta psychiatrie ve Vídni (tehdy tam působil též Alzheimer, Nissl apod., ...), založil klasifikaci hlavních psychických poruch.
- Další objevy: *Alzheimer* – plaky a neurofibrily.
- *Wagner-Jauregg*: léčba progresivní paralýzy malárií.
- 1927 – Sakel: léčba schizofrenie inzulinovými kómaty.
- 1938 – Cerletti a Bini: elektrokonvulzivní terapie (EKT, ECT) .
- Rozvoj psychofarmak.

Psychologický

- Důraz na faktory ovlivňující vývoj osobnosti.
- Snaha odvodit vznik nemocí z poruch vývoje osobnosti od narození a z překonávání určitých uzlových bodů vývoje.
- Hlavní a první – *Freudova* psychoanalýza, nevědomí.
- Antipsychiatrie.

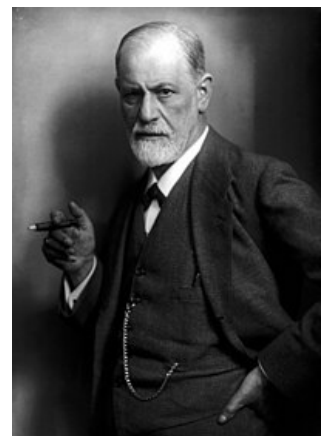
Odkazy

Použitá literatura

- BENEŠ, Jiří. *Studijní materiály* [online]. [cit. 2010]. <<http://jirben.wz.cz>>.

Reference

1. RABOCH, Jiří. *Zahájení a úvod: psychiatrie a společnost* [přednáška k předmětu Psychiatrie, obor Všeobecné lékařství, 1. Lékařská fakulta Univerzita Karlova]. Praha. 1.10.2012. Dostupné také z <https://el.lf1.cuni.cz/p5_uvod>.
2. -. *ExtraStory* [online]. [cit. 2018-10-02]. <<http://extrastory.cz/portrety-hruzy-takhle-vypadali-pacienti-nejstrasnejsiho-britskeho-blazince.html>>.

Sigmund Freud